

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

IV. Ex qua culpa teneatur Commodatarius, Depositarius, & hujusmodi, si res commodata, deposita, &c. apud ipsum pereat?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

Q U Æ S T I O I V.

Ex qua culpa teneatur Commodatarius, Depositarius,
& hujusmodi, si res commodata, deposita, &c. apud
ipsum pereat ?

Culpa aliter
accipitur
apud Iuri-
stas, quam
Theologos,
& quomo-
do?

ADvertendum quoad propositum, quòd Culpa aliter ac-
cipiatur apud Juristas, aliter apud Theologos: siquidem
apud Theologos culpa idem est, ac peccatum, sive id
mortale sit, tive veniale. Apud Jurisperitos verò culpa idem est,
ac omisio alicujus diligentiae, unde sequitur quodpiam damnum
proximo. Et potest facile contingere, quòd hujusmodi culpa
juridica seu civilis sit homini involuntaria, & omni peccato cor-
ram Deo vacet: veluti si ex naturali oblivione librum tibi com-
modatum in publico loco reliquisti, unde sequitur ejus omisio,
culpam juridicam commisisti, quamvis coram Deo nihil pecca-
veris, ob hujusmodi naturalem inadvertentiam.

Culpa juri-
dica seu
civilis:
Casus, &

35. Differt autem Culpa hujusmodi à Casu, & Dolo: nam
culpa quaecunque civilis potest caveri diligentiam hominis, cum
sit omisio illius diligentiae, quam homines diligentes, vel saltem
diligentissimi talis statûs, & conditionis, adhibere solent. Casus
autem est rei inopinatae eventus, qui neque à diligentissimo præ-
videri, & caveri potest: sic casu fortuito fiunt, quae contingunt
per bellum, furtum latronum, terræ motum, gelu, grandinem,
fulmina, & his similia. Dolus verò dicitur omnis calliditas, fal-
lacia, & machinatio, ad circumveniendum, fallendum, & deci-
piendum alterum adhibita, *L. 1. ff. de Dolo malo.*

Culpa juri-
dica triplex.
Lata, quae
aequipara-
tur Dolo;

36. Porrò Culpa juridica, seu civilis, communiter dividitur
in culpam latam, levem, & levissimam. *Culpa lata* est omisio
ejus diligentiae & circumspeditionis, quam passim homines ejus-
dem conditionis adhibere solent: qualis foret, si quis librum
commodatum relinqueret foris ante ostium, qui proinde per-
ditur. Et talis culpa lata, licet dolus propriè non sit, tamen in
Jure aequiparatur dolo, *L. 1. ff. Si me sor falsum &c. ibi: Lata culpa
planè dolo comparabitur cum concordantijs.* *Culpa levis* est omisio
ejus diligentiae, & circumspeditionis, quam solent homines dili-
gentiores illius conditionis, vel artis adhibere: & talis culpa fo-
ret illius, qui librum sibi commodatum intra cubiculum relin-
queret; ostio tamen aperto; nam homines diligentiores solent
clau-

Levis, &

claudere januam. *Culpa tandem levissima est omiffio ejus diligentia, quam diligentissimi & prudentissimi adhibent: qualis foret ejus, qui librum sibi commodatum intra cubiculum relinquens clausit quidem ostium, sed non tentavit manu, an illud benè sit obsecratum: prout hæc culpas exemplificat Navarrus cap. 17. Manualis, num. 178. & alij. His prænotatis, sit*

37. CONCL. I. Si res apud Commodatarium, aut Depositarium fortuito casu pereat, ad nullam ipse restitutionem teneatur (nam quælibet res domino suo perit) nisi aliter expressè sit conventum, aut ipse fuerit in mora reddendi, vel nisi ex sua culpa fuerit data occasio tali casui fortuito. Ita Doctores communiter, & habetur expressum in Jure Canonico cap. un. de Commodato, ibi: *Cum gratiâ sui tantum quis commodatum accepit, de levissima etiam culpa tenetur: licet casus fortuitus (nisi acciderit culpâ suâ, vel intervenerit pactum, seu in mora fuisset) sibi non debeat imputari.*

Hæc ibi. 38. Additur notanter I. *Nisi aliter expressè sit conventum.* Nam si pactum intervenit de præstando seu resarciendo damno, quomodocunque res pereat, tenebitur quis etiam de casu fortuito, eò quòd periculum rei in se suscepit, seque obligaverit ad quodcunque damnum resarciendum: siquidem *contractus ex conventionem legem accipiunt, Reg. 85. Juris in 6.*

39. Additur II. *Nisi fuerit in mora reddendi.* Quia si quis tardaverit reddere domino Commodatum post expletum ejus usum, vel Depositum, postquàm illud dominus repetivit, sicque fuerit in mora reddendi, tenebitur etiam de casu fortuito: nam *mora sua cuilibet est nociva. Reg. 25. Juris in 6.* Intellige, nisi res eodem modo fuisset peritura apud dominum; quia tunc non censeretur domino fuisse causa damni, sicque non obligaretur ad recompensationem damni. *Lessius lib. 2. cap. 7. n. 38. & alij.*

40. Additur III. *Nisi casus fortuitus suâ culpâ acciderit:* prout fieret, si vas argenteum tibi pro convivio in civitate celebrando commodatum, tecum accepisti peregrè profectus, sicque illud in naufragio, vel prædonum incurfù perdidisti; nam tunc teneberis de hoc casu fortuito, utpote qui tuâ culpâ accidit; qua commodatum sine licentia commodantis foras extulisti. Et hæ tres limitationes expressè habentur in *cit. cap. un. de Commodato.*

41. CONCL. II. *Sistendo intra limites Juris naturalis, nemo tenetur de damno dato in re alterius, etiam si sit apud ipsum ex*

le, quinam
teneatur de
damno dato
in re alte-
rius?

Secundum
Leges hu-
manas, te-
netur Com-
modatarius
de culpa le-
vissima; De-
positarius
solum de
dolo: cur?

Tres Regu-
lae, quantum
ad proposi-
tum.

I.

II.

III.

contractu, nisi ob dolum aut culpam latam; sive, nisi res illa pe-
reat apud ipsum ex tanta sua negligentia seu culpa, quae sit pec-
catum mortale. Ita Lessius *loc. cit. n. 38.* cum alijs. Notanter dicitur,
sistendo intra limites Juris naturalis, propter sequentem Con-
clusionem: unde sit

42. CONCL. III. Spectando tamen Leges humanas, aliter
de hoc est discurrendum: Siquidem, loquendo de Commodato,
cum gratia sui tantum quis commodatum accepit, de levissima etiam
culpa tenetur, ut habetur *cit. cap. un. de Commodato*, cum concor-
dantijs. Econtra vero Depositarius ordinariè tenetur solum
praestare dolum, & culpam latam, *arg. L. 1. C. Depositii*, ibi:
Qui depositum accepit, dolum solum & latam culpam praestare debuit; &
tenent Doctores communiter. Ratio diversitatis inter Com-
modatarium, & Depositarium est: quia Depositum regulariter
fit gratia solius deponentis, ut illud ipsi secure asservetur; Com-
modatum vero gratia solius Commodatarij, cujus necessitati
atque indigentiae per rem commodatam quis subvenit: atque
naturalis aequitas postulat, ut major adhibeatur diligentia in cu-
stodienda re aliena, quam quis gratis ad solam suam utilitatem
accepit, quam si eam accepisset ob alterius duntaxat gratiam &
utilitatem.

43. Porro ut tota haec materia clarius praec oculis habeatur en-
tibi tres Regulas, quas Doctores passim assignant, atque de-
sumunt ex varijs textibus utriusque Juris. I. Regula est: In con-
tractibus, qui celebrantur gratia dantis tantum (prout regulariter
loquendo fit in Deposito) praestatur dolum, & culpa lata so-
lum: exceptis tamen quibusdam contractibus, nempe Tutelae,
Mandati, & Negotiorum gestorum, in quibus ob specialem ra-
tionem etiam praestatur culpa levis, ut dicitur *l. Contractus. ff. de
Reg. Juris*, & amplius explicant Iuristae.

44. II. Si contractus fiat gratia recipientis tantum (prout re-
gulariter fit in Commodato) tunc praestatur non solum dolum
& culpa lata, sed etiam culpa levis atque levissima, *arg. cit. c. un.
de Commodato*. Excipe Precarium, in quo, quia totaliter ex
liberalitate concedentis descendit, atque ad libitum ejus quoli-
bet tempore revocari potest, non nisi dolum & culpa lata praestatur,
text. clar. l. Quaesitum. §. Eum quoque. ff. de Precario.

45. III. Quod si vero contractus fiat gratia utriusque (prout
contingit in Pignore, quod datur & gratia Creditoris, ut ei fiat
asscuratio rei creditae; & gratia debitoris, ut ei sub asscuratio-
ne

ne pignoris quidpiam mutuò concedatur) tunc præstatur dolus & culpa lata, simulque culpa levis, non autem levissima, arg. l. Si ut certo. §. Nunc videndum est. ff. Commodati, & tenent Doctores communiter. Verùm occasione præmissorum

46. Quæres I. An data Regula, seu leges, obligent in conscientia ante sententiam Judicis ad reparationem damni, ex culpa duntaxat levi, vel levissima dati? Et notanter additur, ex culpa duntaxat levi, vel levissima: nam si detur damnum ex dolo, vel culpa lata (qualis, ut dictum, dolo æquiparatur) certum est, adesse obligationem in conscientia resarciendi damnum tertio illatum in contractibus, non minus, ac extra illos.

An data Regula obligent in conscientia ante sententiam Judicis?

47. Resp. Quamvis probabilior, & communior sit sententia, dictas leges ita tuentes obligationem restituendi ratione damni, ob culpam levem, vel levissimam in contractibus dati, obligare in conscientia, & ante sententiam Judicis: nihilominus opposita sententia, negans talem obligationem in conscientia, saltem antequàm ab altera parte exigatur, vel etiam ante sententiam Judicis, non est improbabilis, præsertim loquendo de damno ex culpa levissima dato. Ita Lugo disp. 8. de just. & jur. sect. 3. num. 105. Lessius lib. 2. cap. 7. num. 43. & in simili Sanchez lib. 1. de Matr. disp. 37. n. 4. citans alios. Ratio prioris partis est: quia ejusmodi obligatio non tam descendere videtur ex pacto, quàm ex natura contractûs, prout argumentatur Navarrus cap. 17. Manualis, num. 184. contra Sotum: nam hoc ipso, quòd quis ineat talem contractum, censetur se obligare ad præstandam eam diligentiam, quàm leges & natura talis contractûs requirunt.

Loquendo de damno ex culpa levi, vel levissima in contractibus dato, communior affirmat.

48. Altera pars, quæ negat talem obligationem in conscientia, saltem antequàm exigatur reparatio damni à parte adversa, vel etiam ante sententiam Judicis, ex eo suadetur: quia prædictæ leges contractuum non videntur cum tanto rigore in Foro conscientia receptæ; nemo enim est, qui pignori, vel rei conductæ, aut etiam commodatæ putat se majorem custodiam debere ex iustitia, ac pro Foro conscientia, quàm dominus ipse adhibere solet. Accedit, quòd potius censeatur esse casus fortuitus, saltem pro Foro conscientia, si ob culpam levissimam, quæ propter naturalem oblivionem & inadvertentiam accidere potest, perijt res aliena tibi commodata, absque ulla tua culpa Theologica.

Verùm sententia negativa non est improbabilis.

Quid si dubitetur. an culpâ tuâ damnum acciderit?

49. Quæres II. Quid juris, quando dubium existit, an culpâ tuâ damnum acciderit? Resp. Quando Depositarius, vel Commodatarius rationabiliter dubitat, an Deposita vel Commodata suâ culpâ perierit, nec ne, satis convenit inter Doctores, quòd is non teneatur in conscientia ad aliquam restitutionem: tum quia in dubio non præsumitur delictum: tum etiam, quia in dubio melior est conditio possidentis. In Foro tamen externo, si res Depositarij manserint incolumes, præsumitur de dolo, arg. cap. 2. de Deposito, ibi: *Bona fides abesse præsumitur, si rebus tuis salvis existentibus, depositas amisisti*: junctâ l. *Quòd Nerva*, ff. *Depositi, cum concordantijs*. Quòd ultimum intelligendum est, nisi Depositarius probet, Deposita casu perijisse, vel non potuisse simul cum rebus suis, imminente v. g. incendio, salvari: tunc enim cessaret præsumptio doli.

Depositarius, vel Commodatarius, an possit salvare res proprias, si alicuius, si non potest utraq;

50. Quæres III. utrum Depositarius, vel Commodatarius possit subvenire proprijs rebus, vel potius teneatur salvare res depositas vel commodatas, si utraq; ob casum fortuitum, utpurâ ob exortum improvisum incendium, aut irruptionem hostium, salvare nequeat? Resp. hic opus esse distinctione: nam si res tuæ sint pretiosiores alijs depositis, vel commodatis, fatentur omnes, quòd possis præferre tuas pretiosiores alijs minus pretiosis, si ambas salvare nequeas; maximè cum quilibet magis teneatur diligere se, quàm alium. Abbas cap. 2. de Deposito, & alij. Quòd si verò res depositæ, vel commodatæ sint pretiosiores tuis, tenéris eas præferre rebus tuis vilioribus, easque salvare tuis minoris momenti relictis: quia hoc suadet Prudentia, & æquitas naturalis.

An salvando alienas pretiosiores, possit petere compensationem?

51. Notat tamen Lessius lib. 2. cap. 27. num. 28. & Layman lib. 3. tract. 4. cap. 7. num. 7. quòd si Depositarius, vel Conductor, aliena proprijs præferendo, passus fuerit jacturam, is possit petere compensationem damni sibi emergentis, eò quòd nulli officium suum debeat esse damnosum. Secus est in Commodatario: nam cum in hujus folius gratiam Commodatum sit factum, tenetur is Commodantem servare indemnem, etiam diligentissimè custodiendo res sibi commodatas.

